

Informatīvi skaidrojošais materiāls Darba aprīkojuma apkope, remontdarbi un tīrīšana

Darba aprīkojuma apkopju un remontdarbu veikšana, kā arī tīrīšana ir nepieciešams un būtisks process, lai darba devējs varētu nodrošināt, ka iekārtas ir drošas un nodarbināto veselībai nekaitīgas. Lai veiktu šos darbus, ir nepieciešams laiks, kas ir saistīts ar aprīkojuma dīkstāvi, un finanses, kas saistītas, piemēram, ar rezerves daļu iegādi, tāpēc darba devēji mēdz izvēlēties neveikt šādas apkopes. Tas savukārt paaugstina risku nodarbinātajiem, kas strādā ar attiecīgo aprīkojumu, ciest nelaimes gadījumos darbā un var izraisīt citas ārkārtas situācijas, kurās var tikt nodarīts kaitējums apkārtējiem cilvēkiem, videi vai īpašumam.

Darba aprīkojums ir jebkura ierīce (mašīna, mehānisms), aparāts, darbarīks vai iekārta, ko lieto darbā. Šī skaidrojošā materiāla mērķis ir sniegt darba devējiem informāciju par darba aprīkojuma apkopēm, tīrīšanu un remontdarbiem, drošības prasībām šo darbu veikšanai.

Kādi normatīvie akti reglamentē aprīkojuma apkopi, remontdarbus un tīrīšanu?

Aprīkojuma apkopes, remontdarbus un tīrīšanu reglamentē divi normatīvie akti:

- Ministru kabineta 2002.gada 9.decembra noteikumi Nr.526 „Darba aizsardzības prasības, lietojot darba aprīkojumu un strādājot augstumā”;
- Ministru kabineta 2008.gada 25.marta noteikumi Nr.195 „Mašīnu drošības noteikumi”.

Kāda veida aprīkojuma apkopes un remontdarbi var tikt veikti?

Darba aprīkojumam iespējamas trīs veidu apkopes un remontdarbi:

- ārkārtas remonts, kuru veic situācijā, kad kaut kas sabojājas vai aprīkojuma indikatori norāda uz bīstamu situāciju, piemēram, kādas daļas pārkaršanu – šī veida remontdarbi pieļaujami tikai tādos gadījumos, ja aprīkojuma operatori netiek pakļauti nelaimes gadījumu riskam;
- profilaktiskās apkopes – tiek veikta aprīkojuma kritiskās daļas nomaiņa pēc noteikta laika perioda (piemēram, ja aprīkojums ir ticis darbināts noteiktu stundu skaitu); šādu apkopju apjoms var būt dažāds - no nelielas blīves nomaiņas līdz iekārtas kapitālajam remontam;
- apkopes un remonts pēc nepieciešamības – tiek veikts, ja aprīkojuma apskates (inspekcijas), pārbaudes un/vai testi liecina par nepieciešamību veikt remontu.

Cik bieži apkopes jāveic?

Visbiežāk aprīkojuma apkopju periodiskums ir noteikts lietošanas instrukcijā, ko sagatavo ražotājs, tomēr biežums ir atkarīgs no vairākiem faktoriem – no aprīkojuma veida, tā lietošanas intensitātes, kā arī vides apstākļiem, kādos šis aprīkojums tiek lietots. Piemēram, aprīkojumam, kuram ir kustīgas daļas ar augstiem apgrīzieniem (piemēram, griezējinstrumenti) un kuras bieži tiek lietotas agresīvā vidē (piemēram, sāļā ūdenī), apkopes jāveic biežāk nekā vienkāršiem elektriskajiem rokas instrumentiem, kas tiek lietoti tikai iekštelpās un reti.

Kāda dokumentācija uzņēmumā ir nepieciešama saistībā ar remontdarbiem, apkopēm un tīrīšanu?

Pirms darba aprīkojuma apkopes, remontdarbiem un tīrīšanas, ir jāiepazīstas ar lietošanas instrukciju, ko sastāda attiecīgā aprīkojuma ražotājs. Tajā ir norādīta informācija gan par aprīkojuma apskatēm, gan par tehniskās apkopes veidiem, kas nepieciešami, lai nodrošinātu attiecīgā aprīkojuma drošību, gan to veikšanas biežumu. Ja aprīkojumam ir kādas ātri dilstošas detaļas, tad šajā dokumentā ir jābūt norādītām prasībām minēto detaļu nomaiņai (piemēram, periodiskums).

Darba devējam jānorīko atbildīgais speciālists par aprīkojuma tehnisko apkopi. To iespējams izdarīt, sastādot rakstisku rīkojumu un iekļaujot šo informāciju darba aprīkojuma sarakstā, kas var radīt palielinātu risku nodarbināto drošībai un veselībai. Darba aprīkojuma saraksta sagatavošana ir normatīvo aktu prasība un tajā norāda:

- vietu, kur uzņēmumā atrodas attiecīgais darba aprīkojums, norādot tā identifikāciju;

- tā darbinieka vārdu un uzvārdu, kurš atbild par attiecīgā darba aprīkojuma drošu lietošanu un apkopi;
- datumu, kad veikta pēdējā tehniskā pārbaude, pārbaudes veidu (piemēram, pilnā, daļējā, ārkārtas) un raksturu (piemēram, statiskā, dinamiskā, ārējā), kā arī pārbaudes veicēju;
- datumu, kad tiks veikta nākamā tehniskā pārbaude, un attiecīgās pārbaudes veidu (piemēram, pilnā, daļējā).

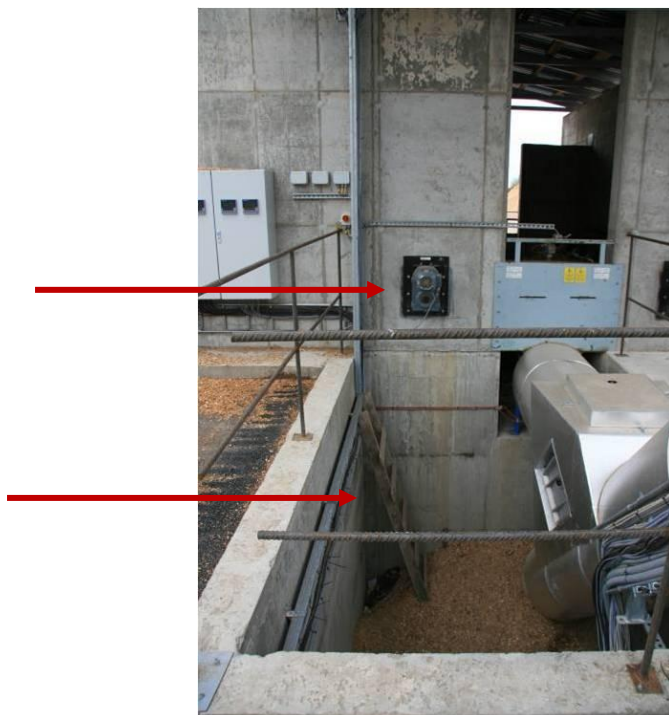
Nodarbinātajam, kurš ir atbildīgs par aprīkojuma tehnisko apkopi, pienākums ir ne tikai organizēt šo apkopju veikšanu, bet arī dokumentēt šīs apkopes, to rezultātus un glabāt šos dokumentus tā, lai pēc Valsts darba inspekcijas pieprasījuma būtu iespējams šos dokumentus uzrādīt.

Kas jāparedz ražotājiem, lai apkopes, remontdarbus un tīrīšanu būtu iespējams veikt droši?

Aprīkojuma apkopes, remontdarbi un tīrīšana uzskatāma par normāla darba procesa sastāvdaļu, tāpēc jau ražotājam, projektējot un konstruējot aprīkojumu, jāparedz, kā šos darbus iespējams veikt droši. Tas nozīmē, ka aprīkojums jāaprīko ar visu nepieciešamo, lai būtu iespējama tā regulēšana, apkope un droša lietošana, turklāt jāņem vērā ierobežojumi, kādiem pakļauta persona, kas uzstāda, darbina, regulē, apkopj, tīra, remontē vai pārvieto mašīnu, lietojot nepieciešamos vai paredzamos individuālos aizsardzības līdzekļus. Tādējādi darba devējam un darba aizsardzības speciālistam, jau iegādājoties iekārtas, jāpievērš uzmanība, lai šīs prasības ražotājs būtu ievērojis un rūpīgi jāizpēta visa tehniskā dokumentācija. Tas ļaus ne tikai nodrošināt maksimāli drošas un nekaitīgas darba vietas, bet arī ietaupīt līdzekļus, jo darbus, ko nebūs izdarījis ražotājs, nāksies darīt darba devējam, kura pienākums ir novērst darba vides riska cēloņus.

Tā piemēram:

- nodarbinātajiem ir jānodrošina droša piekļūšana darba aprīkojumam, kā arī droša uzturēšanās visās ražošanas, montāžas un tehniskās apkopes zonās (piemēram, bloķēšanas iekārtas dažādiem maisītājiem, kas ļauj droši iekļūt iekārtās). Ja drošu piekļuvi nav paredzējis ražotājs, tad tas ir jānodrošina darba devējiem (piemēram, platformas ar drošām aizsargmargām darbam augstumā);

Piemērs. Granulu ražotnes iekārtas elektromotoram nav nodrošināta droša pieeja, lai varētu veikt tā apkopi vai nomaiņu, tādējādi tiek izmantotas pārāk īsas un nedrošas koka kāpnes, radot nelaimes gadījumu risku (nokrišanas risku).

- ja aprīkojuma iekšējām daļām vajadzīga bieža pārbaude un regulēšana, gan šī iekšējā daļa, gan apkalpošanas zonas jānodrošina ar piemērotu remontapgaisojumu. Ja šādu

- apgaismojumu nebūs paredzējis ražotājs, tad darba devējam nāksies iegādāties pārvietojamos prožektorus, rokas vai galvas lukturīšus utt.;
- ja aprīkojuma vai tās atsevišķo sastāvdaļu svars, izmēri vai forma neļauj to pārvietot ar rokām, aprīkojumam vai katrai tā sastāvdaļai jāatbilst vienam no šādiem nosacījumiem:
    - tā ir aprīkota ar ierīcēm pacelšanas mehānisma pievienošanai;
    - tā konstruēta, lai to varētu aprīkot ar ierīcēm pacelšanas mehānisma pievienošanai;
    - tā ir tādas formas, ka to viegli var pievienot standarta pacelšanas mehānismiem.
  - ja darba aprīkojuma kustīgās daļas rada risku, nepieciešami speciāli norobežojumi vai aizsargierīces, kas nepieļauj nodarbinātajiem nokļūt bīstamajā zonā. Tie nedrīkst traucēt veikt darba aprīkojuma remontu un tehnisko apkopi. Ja iespējams, remonta un tehniskās apkopes laikā norobežojumus vai aizsargierīces nenovēl, jo bieži gadās situācijas, kad pēc remonta pabeigšanas, aizsargi netiek uzlikti atpakaļ u.c.

Piemērs. Kokapstrādē izmantotajai ēvelei pēc tās remonta nav vietā novietots tās motora un piedziņas aizsargvāks, līdz ar to iekārtas kustīgās detaļas nodarbinātajiem ir brīvi pieejamas. Tas rada paaugstinātu nelaimes gadījumu risku.

Kas iekārtas lietotājam jāzina par ražotāja instrukcijām?

Iegādājoties darba aprīkojumu, katrai iekārtai ražotājs pievieno instrukcijas valsts valodā. Šis ražotāja sagatavotās instrukcijas ir svarīgākais informācijas avots, ko darba devējs vai darba aizsardzības speciālists var izmantot, lai izveidotu drošu ražošanas procesu, sagatavotu darba aizsardzības instrukciju, apmācītu nodarbinātos, kas strādās ar šīm iekārtām utt. Ja instrukcijas ir tulkotas, pievieno to tekstu oriģinālvalodā. Tomēr šis nosacījums neattiecas uz instrukcijām par aprīkojuma tehnisko apkopi. Tās var sagatavot arī kādā Eiropas Savienības oficiālajā valodā, kuru saprot speciāli apmācīts personāls, kas veiks attiecīgā aprīkojuma apkopi. Piemēram, iespējams, ka Latvijas uzņēmumā ir iegādāts aprīkojums, kuram garantijas apkopes un remontus veic uzņēmums, kas reģistrēts Zviedrijā. Šī uzņēmuma darbiniekiem nav nepieciešama apkopes instrukcija latviešu valodā, bet gan valodā, ko viņi saprot (piemēram, angļu valodā).

Par apkopēm, remontdarbiem un tīrīšanu instrukcijā iespējams atrast šādu informāciju:

- rasējumus, diagrammas, aprakstus un paskaidrojumus, kas nepieciešami aprīkojuma lietošanai, apkopei, remontam un tā pareizas darbības pārbaudei;
- montāžas, uzstādīšanas un pieslēgšanas instrukcijas, tostarp rasējumus, diagrammas un stiprinājuma līdzekļus, kā arī šasijas vai konstrukcijas apzīmējumus;
- instrukcijas par aprīkojuma nodošanu ekspluatācijā un lietošanu un, ja nepieciešams, instrukcijas par operatoru apmācību;
- apstākļus, kādos aprīkojums atbilst stabilitātes prasībām tā lietošanas, transportēšanas, montāžas, demontāžas, dīkstāves, testēšanas laikā, kā arī pēc paredzamās salūšanas;

Darba aprīkojuma apkope, remontdarbi un tīrīšana

- instrukcijas, lai nodrošinātu aprīkojuma drošu transportēšanu, pārkraušanu un uzglabāšanu (norāda aprīkojuma un tā dažādu daļu svaru, kuras parasti transportē atsevišķi);
- aprakstu par pasākumiem nelaimes gadījumos vai tad, kad iekārta salūzusi un iespējama tās bloķēšana, kā arī apraksts, ko ievēro, lai aprīkojumu droši atbloķētu;
- aprakstu par aprīkojuma noregulēšanas un apkopes darbībām, ko veic lietotājs, kā arī profilakses pasākumus aprīkojuma apkopē;
- aprakstu par aprīkojuma regulēšanu un apkopi, tostarp par aizsardzības pasākumiem, kādi veicami šo darbību laikā;
- aprīkojumam lietojamo rezerves daļu specifikācijas, ja tās ietekmē operatoru veselību un drošību u.c.

Pirms apkopju un remontdarbu uzsākšanas jāpārskata iekārtas lietošanas instrukcija!

Kādiem darba vides riska faktoriem var būt pakļauti nodarbinātie, kas veic aprīkojuma apkopes, remontdarbus un tīrīšanu?

Darba vidē iespējami daudzi un dažādi riska faktori, jo, veicot aprīkojuma apkopi, remontdarbus un tīrīšanu, darba vide ir mainīga, turklāt daudzos gadījumos riska faktoru iedarbība ir tieši atkarīga no nodarbināto attieksmes pret darba aizsardzības jautājumiem, darba aizsardzības instrukciju ievērošanas un individuālo aizsardzības līdzekļu lietošanas. Tāpēc ir ļoti svarīgi, lai nodarbinātie precīzi pārzinātu apkalpojamā aprīkojuma uzbūvi, drošības ierīces un to darbības principus, lai kritiskā situācijā spētu pieņemt lēmumu, kas ļautu veikt darbu iespējami droši.

Darba vides riska faktori, veicot aprīkojuma apkopes, remontdarbus un tīrīšanu, iedalāmi divās grupās:

- riska faktori, kas iespējami visos gadījumos (piemēram, darbs ar rokas instrumentiem, neērtas darba pozas u.c.);
- riska faktori, kas raksturīgi:
  - specifisku darbu veikšanai (piemēram, degvielas rezervuāru tīrīšanas laikā);
  - specifiska aprīkojuma remontam (piemēram, miltu putekļi, veicot iekārtu remontu maizes ceptuvēs; lāzerstarojums, ja tiek veikts lāzergriešanas iekārtu remonts u.c.);
  - ražotnei, ja aprīkojuma apkopes un tīrīšanas laikā darbs ražotnē turpinās (piemēram, tiek remontēta viena fasēšanas līnija, bet darbs otrā līnijā turpinās, tādēļ trokšņa līmenis pārsniedz 80 dB (A)).

Starp biežākajiem darba vides riska faktoriem, veicot aprīkojuma apkopes, remontdarbus un tīrīšanas darbus minami sekojoši:

- traumēšanās ar aprīkojuma kustīgajām daļām vai ierīcēm;
- aprīkojuma asas šķautnes un malas;
- netīrība un nekārtība darba vietā, kas rada aizķeršanās un paslīdēšanas risku (piemēram, izlijusi eļļa, dzesēšanas šķidrums, atstāti vadi, kabeli, aizkrauti ugunsdzēsīgie aparāti utt.);

Piemērs. Nesakārtoti un nevietā (pārvietošanās ceļos) atstāti saspiestā gaisa kabēļi var radīt pakļupšanas risku, veicot kokapstrādes iekārtu apkopes un remontus.

- slideni, nelīdzeni pārvietošanās ceļi;
- darbs augstumā un uz pārvietojamām kāpnēm – nokrišanas risks un priekšmetu uzkrišanas risks;
- darbs noslēgtās un ierobežotās telpās (piemēram, iekārtu iekšienē);
- karstas virsmas;
- risks atsist galvu, piemēram, ja nepieciešams palīst zem aprīkojuma vai piekļūt grūti sasniedzamām vietām;
- aprīkojuma detaļu krišana neparocīgas satveršanas dēļ;
- elektriskās strāvas iedarbība no metāla konstrukcijām, kas kļuvušas spriegumaktīvas;
- nepietiekošs darba zonas apgaismojums;
- metālu un to sakausējumu putekļi, metināšanas aerosoli;
- ķīmiskās vielas (piemēram, šķīdinātāji, dzesēšanas šķidrums, hidrauliskā eļļa utt.);
- paaugstināts darba vides troksnis (virs 80 dB(A));
- neērtas darba pozas (tupus, stāvus, sēdus, uz ceļiem) un lokāls muskuļu sasprindzinājums (darbs ar rokas instrumentiem utt.);
- smagumu pārvietošana bez mehāniskām palīgierīcēm u.c.;
- darbs vienatnē, nakts laikā.

Svarīgi atcerēties, ka darba aprīkojuma apkopju un remontdarbu veikšana, kā arī tīrīšana var ietekmēt ne tikai tos nodarbinātos, kas tieši veic šos pienākumus, bet gan visus attiecīgajā ražotnē vai cehā esošos cilvēkus, piemēram, ja tiek veikta iekārtas metināšana, tad ultravioletā starojuma (spožās gaismas) ietekmei var būt pakļauts jebkurš garāmgājējs. Tāpat, ja pārvietošanās ceļos tiek atstāti vadi, kabēļi, rokas instrumenti vai izlijis šķidrums, tad pastāv aizķeršanās, pakļupšanas un paslīdēšanas risks. Tāpēc šādā gadījumā ir ļoti svarīgi lietot kolektīvos aizsardzības līdzekļus (piemēram, pārvietojamos aizslietņus metināšanas gadījumā) vai veikt bīstamās zonas norobežošanu un apzīmēšanu, kā arī rūpēties par kārtības un tīrības uzturēšanu darba vietā.

Kādi individuālie aizsardzības līdzekļi, jālieto veicot aprīkojuma apkopes, remontdarbus un tīrīšanu?

Individuālos aizsardzības līdzekļus (IAL) nepieciešams lietot atbilstoši darba vides riska novērtējumam, tādēļ šeit minētais uzskaitījums ir tikai ieteicams – iespējams, daļa no šiem līdzekļiem kāda konkrēta darba veikšanai nebūs nepieciešami, bet citos gadījumos būs nepieciešami papildus IAL (piemēram, pretkritiena aizsardzības līdzekļi) vai IAL ar kādām specifiskām prasībām (piemēram, brilles aizsardzībai pret lāzerstarojumu vai metināšanas aizsargmaska).

Visbiežāk nodarbinātajiem jālieto:

- darba apavi (ar neslīdošu, necaurduramu, eļļas izturīgu zoli un triecienizturīgu purngalu);

Darba aprīkojuma apkope, remontdarbi un tīrīšana

- piemērots darba apģērbs (vēlams puskombinezons vai kombinezons, lai noliecoties netiktu atsegta mugura, ar papildus aizsardzību ceļgaliem, jo bieži darbs tiek veikts tupus vai uz ceļiem);
- aizsargbrilles (mehāniskai aizsardzībai);
- darba cimdi (piemēram, mehāniski izturīgi un/vai ķīmiski izturīgi);
- aizsargķivere vai aizsargcepure ar pamatnes aizsardzību;
- elpceļu aizsardzības līdzekļi (respiratori) ar P2S klases filtru (darbam putekļainā vidē);
- dzirdes aizsardzības līdzekļi ar aizsardzību SNR>25 (austiņas) – darbam paaugstinātā troksnī;
- aizsargkrēms roku ādai, ja tiek veikts darbs ar smērvielām, eļļām.

Kādas ir darba aizsardzības prasības, uzsākot darbu?

Lai apkopes tiktu veiktas droši, visas darbības ir jāplāno, pat tad, ja tiek veikti ārkārtas remontu. Steiga, it īpaši ārkārtas situācijās, var provocēt nelaimes gadījumus. Darba devējam jānosaka kārtība, kādā katru no apkopēm tiek veikta, t.sk. paredzot, kāda apmācība ir nepieciešama katram darbu veicējam (piemēram, nodarbinātajiem, kas veic iekārtu elektrisko daļu remontu; nodarbinātajiem, kas veic iekārtu smagāko detaļu izceļšanu ar kravas celtni; nodarbinātajiem, kas veic sastatņu montāžu u.c.).

Pirms darbu uzsākšanas nepieciešams sagatavot darbam nepieciešamos instrumentus (piemēram, atslēgu komplektus, rokas instrumentus, nepieciešamās rezerves daļas), kā arī palīglīdzekļus (piemēram, adsorbentu, ja no iekārtas izplūst eļļa). Ja nepieciešams, bīstamās vietas jānorobežo ar signālkrašojuma lentām.

Pirms darba uzsākšanas nodarbinātajiem nepieciešams:

- pārbaudīt, vai darba vietā ir pietiekams apgaismojums darba veikšanai. Ja nepieciešams, jāsigādā regulējams lokālais apgaismojums – prožektori, lukturi, uz galvas piestiprināmi lukturi u.c.
- sakārtot darba apģērbu, aizpogāt piedurkņu pogas, pārliicināties, vai nav plandošas apģērba daļas, kas var aizķerties, nokarenas rotaslietas; pārbaudīt un sagatavot nepieciešamos individuālos aizsardzības līdzekļus;
- pārbaudīt darba vietu, kur nepieciešams veikt apkopi; ja nepieciešams, atbrīvot to, lai būtu ērti un droši piekļūt iekārtai un tās remontējamām daļām;
- pārliicināties, ka iekārtu kustīgās daļas ir bloķētas;
- pārliicināties, ka iekārtas ir saņemtas.

Kādas ir darba aizsardzības prasības darba laikā?

Darba aprīkojuma tehnisko apkopi veic tad, kad aprīkojums ir izslēgts un atvienots no enerģijas avota. Vietā, kur iespējams pievienot enerģijas avotu vai ieslēgt iekārtu, jāizvieto uzrakstu „NEIESLĒGT. NOTIEK REMONTDARBI”, lai kāds nejauši nevarētu ieslēgt remontējamo aprīkojumu. Ja aprīkojumu nevar izslēgt, tehnisko apkopi jāveic ārpus bīstamās zonas vai ievērojot speciālus aizsardzības pasākumus, kuriem vajadzētu būt noteiktiem iekārtas lietošanas instrukcijā.

Aprīkojuma apkopes un remontdarbus veikt tikai tādā kārtībā, kāda noteikta iekārtas lietošanas instrukcijā!

Apkopju un remontdarbu laikā nodarbinātajam jāievēro sekojošais:

- strādāt tikai darba apģērbā, lietot paredzētos individuālos aizsardzības līdzekļus, sekot, lai darba apģērbs būtu kārtīgi sakārtots;
- transportējot smagas detaļas ar liftu vai kravas pacelēju palīdzību, izpildīt to operatora prasības;
- nepieļaut nepiederošu personu atrašanos remonta zonā;
- lai pakāptos, lietot tikai rūpnieciski izgatavotas un pārbaudītas kāpnes (rūpnieciskajā vidē lietojamās kāpnes, kuras atbilst 1.klasei saskaņā ar standartu LVS EN 131);

Darba aprīkojuma apkope, remontdarbi un tīrīšana

- pirms katras lietošanas reizes kāpnes vizuāli ir jāpārbauda, lai novērstu bojātu kāpņu izmantošanu – ja kāpnes ir bojātas, tās labot un lietot ir aizliegts; remontdarbu veikšanas kārtība, kā arī kāpņu uzglabāšanas principi ir aprakstīti kāpņu lietošanas instrukcijā, kurai Latvijā ir jābūt latviešu valodā);
- trepes drīkst uzstādīt tikai uz stabilas, nekustīgas, horizontālas un cietas pamatnes. Katrai trepju sānu malai jābūt drošai un vienādi nostiprinātai;
- aizliegts uz kāpnēm kāpt divatā, ja tās ir paredzētas vienam cilvēkam;
- aizliegts kāpnes izmantot kā tiltu;
- aizliegts kāpnes pārvietot, no tām nenokāpjot;
- aizliegts kāpņu vietā izmantot gadījuma priekšmetus, kastes u.tml., sēdēt un atspiesties uz gadījuma priekšmetiem,
- ja ir jāceļ vai jāpārvieto priekšmeti, kuri ir smagi vai neērti, tad celšanas darbus veikt tikai divatā, ievērojot maksimālu rūpību un piesardzību;
- īpaši uzmanīgi darbus veikt rampu un nenožogotu platformu tuvumā, uzmanīties, lai nenokristu no tām; ja pastāv risks nokrist, jālieto pretkritiena aizsardzības līdzekļi;
- neizmantot bojātus elektroinstrumentus vai rokas instrumentus;
- pārtraukt darbu, ja netiek nodrošināti droši darba apstākļi vai ir izveidojusies bīstama situācija un ir apdraudēta darbinieka veselība un dzīvība. Šādā gadījumā nodarbinātajam nekavējoties jāinformē tiešais darba vadītājs par radušos situāciju;
- darbu var atsākt tikai tad, kad apdraudējums ir novērsts.

Kādas ir darba aizsardzības prasības, beidzot darbu?

Ja aprīkojuma apkopju, remontdarbu un tīrīšanas laikā ir noņemti kādi aizsargi, tad pirms atkārtoti ieslēgt aprīkojumu, nepieciešams aizsargus un nožogojumus novietot atpakaļ un droši nostiprināt tos paredzētajās vietās. Tāpēc pirms darbu atsākšanas atbildīgajam par darba aprīkojuma apkopēm ir jāpārlicinās, ka visi darbi ir pabeigti, drošības ierīces ir novietotas atpakaļ tām paredzētajās vietās un darbu ar attiecīgo iekārtu ir iespējams atsākt droši.

Pēc remonta beigām un aprīkojuma montāžas darbu nobeigšanas nepieciešams pārbaudīt tās darbību tukšgaitā, bet pirms aprīkojuma ieslēgšanas par to jābrīdina apkārtējie nodarbinātie.

**Aprīkojumu aizliegts iedarbināt, ja aizsargi vai nožogojumi nav novietoti atpakaļ!
Jāpārlicinās, ka iekārta ir stabili nostiprināta!
Lielu iekārtu gadījumā jāpārlicinās, vai bīstamajā zonā (t.sk. iekārtas iekšienē) neatrodas cilvēki!**

Pabeidzot darbu pie aprīkojuma apkopēm un remontdarbiem, nodarbinātajiem jāatceras, ka:

- nepieciešams notīrīt no instrumentiem skaidas, putekļus, netīrumus u.tml. un savākt tos;
- nedrīkst atstāt instrumentus darba vietā pēc darba beigām, tie jānoliek glabāšanai paredzētajā vietā vai jānodod personai, kas atbildīga par glabāšanu;
- nedrīkst glabāt instrumentus, detaļas un rezerves daļas, samestus kaudzē;
- jānotīra ne tikai instrumenti, bet arī pārvietojamās / pieslienamās kāpnes, īpašu uzmanību pievēršot dubļiem, eļļai, krāsai, sniegam utt.;
- nepieciešams sakārtot individuālos aizsardzības līdzekļus un novietot tos glabāšanai paredzētajā vietā (atsevišķā telpā, plauktā vai skapī).

Ja maiņa ir beigusies, bet remontdarbi ir jāturpina, tad nodarbinātajiem ir jāinformē nākamās maiņas darbinieki par maiņas laikā novērotajiem vai novērstajiem trūkumiem, kā arī par darbiem, kas nav pabeigti un ir jāturpina.

Kur un kādā veidā var saņemt informāciju un konsultācijas?

- ❖ LR Labklājības ministrijas Darba departamentā
Skolas ielā 28, Rīgā, LV-1331
Tālrunis 67021526
www.lm.gov.lv

- ❖ Valsts darba inspekcijā
K.Valdemāra ielā 38, k.-1, Rīgā, LV-1010
Tālrunis 67186522, 67186523
www.vdi.gov.lv
vai Valsts darba inspekcijas reģionālajās inspekcijās

- ❖ Latvijas Darba devēju konfederācijā
Baznīcas iela 25-3, Rīga, LV 1010
Tālrunis 67225162
www.lddk.lv

- ❖ Latvijas Brīvo arodbiedrību savienībā
Bruņinieku ielā 29/31, Rīgā, LV – 1001
Tālrunis 67270351, 67035960
www.lbas.lv

- ❖ RSU Darba drošības un vides veselības institūtā
Dzirciema ielā 16, Rīgā, LV – 1007
Tālrunis 67409139
www.rsu.lv/ddvvi

Plašāka informācija par darba aizsardzību Latvijā www.osha.lv.

Šis materiāls ir sagatavots ar Valsts Sociālās apdrošināšanas aģentūras atbalstu kā daļa no darba aizsardzības preventīvo pasākumu plāna.

Materiālu aktualizēja Rīgas Stradiņa universitātes Darba drošības un vides veselības institūts 2011.gada jūnijā. Bezmaksas izdevums.

Materiāla identifikācijas Nr. 66-2011.